

บริษัทนวัตกรรม

ความหมายของสารสนเทศ (Information)

คำว่า Information มีผู้แปลและให้ความหมายไว้มากมาย บางท่านแปลว่า สารนิเทศสนเทศสารสนเทศข่าวสารหรือแม้กระทั่งข้อความ อาทิเช่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 768) ให้ความหมายของคำว่า สสนเทศ หมายถึง คำสั่ง ข่าวสาร ใบบอก ในขณะที่เดียวกัน อุดมทิศ กัญจนกฤษ (2526: 49) กล่าวว่า Information เป็นคำนามมาจากกริยา to inform แปลว่า บอกเล่าหรือแจ้งให้ทราบ จึงหมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการบอกเล่า หรือแจ้งให้ทราบ และ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2528: 1) ได้ให้ความหมายว่า สารสนเทศ คือ ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ที่ผ่านกระบวนการประเมินผลแล้ว และมีผู้ถ่ายทอดบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทป คอมพิวเตอร์ และกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับสารสนเทศได้ทราบ ส่วนในต่างประเทศ Osman (1983: 452) กล่าวว่า Information เป็นความรู้ ข่าวสาร ความจริง หรือข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ตีความ หรือสื่อสาร และผ่านกระบวนการเพื่อให้เกิดคุณภาพต่างกัน และ Coover (1969: 446) ให้คำจำกัดความของ Information คือ ข้อมูล ความจริง ความรู้ ซึ่งปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้นจนไม่สามารถกำหนดรูปแบบได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สารสนเทศ ก็คือ ข้อเท็จจริง ข่าวสาร คำแนะนำ คำบอกเล่า ความรู้ หรือความคิดที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือข้อเขียนซึ่งบันทึกหรือเสนอไว้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน

ความสำคัญของสารสนเทศ

ทุกวันนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสังคมยุคข่าวสาร ที่ในชีวิตประจำวันคนเราได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมาก จนบางครั้งอาจเกิดความรู้สึกว่ามากเกินไปที่จะรับไหวได้ สารสนเทศเป็นหัวใจในการพัฒนาตัวบุคคล ในอันที่จะขัดเกลา เพิ่มพูนความรู้ สร้างกระบวนการรับรู้อย่าง

มีเหตุผล ข้อเสนอที่ถือเสมือนหนึ่งมรดกของสังคมที่มีการบันทึกไว้และถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นหลัง ข้อเสนอที่สะสมไว้นี้จะช่วยเป็นแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตได้ (ประภาวดี สืบสนธิ 2528: 2) ซึ่งสนับสนุนคำกล่าวขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สหประชาชาติ (องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สหประชาชาติ อ้างถึงใน แม้นมาส ชวลิต 2520: 3) ที่ว่า ข้อเสนอเป็นรากฐานที่จำเป็นสำหรับความก้าวหน้าของอารยธรรมและสังคม เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์หรือการใช้ทรัพยากร เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการตัดสินใจ และเป็นส่วนที่จะต้องใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้บุคคลในวงการต่าง ๆ ยังต้องการข้อมูลที่ทันสมัย สมบูรณ์ และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ และเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัย (สุธันนี กิติริ 2528: 80) โดยเฉพาะในวงการการศึกษา นงลักษณ์ ไม่นายกิจ (2526: 27) กล่าวว่า ข้อเสนอเป็นปัจจัยพื้นฐานประกอบการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยของนักเรียน นักศึกษา และครู/อาจารย์

ในปัจจุบันมีข้อเสนอมากมาย และหลากหลายในค่านรูปแบบ เนื้อหา ลักษณะความยากง่าย คุณภาพ ภาษา และความทันสมัย ในการเลือกใช้ข้อเสนอจึงต้องมีการพิจารณาถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เหมาะสมนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ อุดมทิศ กาญจนบุญชูร (2526: 52-53) ได้เสนอแนะลักษณะของข้อเสนอที่ดีว่า ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ใกล้เคียงความเป็นจริง (Accuracy) ในขณะที่ความถูกต้องของข้อมูลแต่ละระดับสำคัญมาก ข้อเสนอไม่จำเป็นต้องถูกต้อง 100% โดยเฉพาะกรณีข้อมูลที่จำนวนมากหาศาล การจัดเก็บหรือหาข้อมูลที่ถูกต้องอาจเป็นไปได้หรือไม่หรือไม่คุ้มที่จะทำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นในแต่ละสถานการณ์

2. ความรวดเร็วทันเหตุการณ์ (Timeliness) หมายถึง ถูกต้องตามกาลเวลาที่ผู้ใช้ต้องการ ข้อเสนอที่ล่าช้า ผิดเวลา มักไม่มีประโยชน์ต่อผู้ใดเลย นอกจากเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงเท่านั้น

3. ยืนยันได้ (Verifiability) ต้องมีหลักฐานสืบถึงต้นกำเนิดได้ สามารถย้อนกลับไปหาแหล่งที่มาเพื่อยืนยันได้ชัดเจน เพราะข้อมูลลวง ๆ ไม่มีน้ำหนัก หากถูกแย้งและไม่สามารถพิสูจน์ได้จะทำให้เสื่อมความเลื่อมใสไปในที่สุด

4. ชัดเจน (Clarity) มีความหมายชัดเจน มีคำอธิบาย
5. เหมาะสม (Appropriate) ต้องมีรูปแบบ (format) และเนื้อหา (content) เหมาะสมกับความต่องการและหน้าที่รับผิดชอบของผู้ใช้มากที่สุด
6. ครบถ้วน (Comprehensive) มีเนื้อหาครบถ้วนในเรื่องเดียวกัน คำว่า ครบถ้วน หมายถึง ครบถ้วนด้วยเนื้อหาที่ผู้ใช้ต้องการเพื่อใช้ในการงานใดงานหนึ่ง

แหล่งข้อสนเทศ

แหล่งข้อสนเทศ หมายถึง สถานที่ หรือแหล่งกำเนิดข้อสนเทศ แหล่งที่สร้าง บางครั้งหมายถึงลักษณะภายนอกของสถานที่ที่รวบรวมข้อสนเทศไว้ ดังที่มีผู้ได้เสนอแนวคิดไว้ อาทิ เช่น Wilson (1981) เสนอว่า ผู้ใช้อาจหาข้อสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้คือ ระบบทางการ ได้แก่ ระบบสารนิเทศ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ เป็นต้น หรือหาจากระบบอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ให้สารนิเทศเพิ่มเติมจากหน้าที่อื่นอันเป็นหน้าที่หลัก เช่น หน่วยงานสารนิเทศของรัฐบาล สำนักงานบ้านและที่ดิน บริการขายรถยนต์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้แม้จะทำหน้าที่ขาย แต่ก็เป็นแหล่งที่ผู้ใช้จะได้ข้อสนเทศเกี่ยวกับราคาสินค้าใหม่ ๆ หรือเขตที่ควรปลูกบ้าน นอกจากนี้ บุคคลยังทำให้เกิดการติดต่อตอบ ผู้ใช้จะสามารถหาข้อเท็จจริง ความเห็น คำแนะนำ ได้รวดเร็ว ซึ่งข้อสนเทศที่ได้รับอาจอยู่ในรูปคำบอกหรือตัวเขียนก็ได้

Palmour, Dervin และ Rathbun ได้เสนอความคิดโดยจำแนกแหล่งสารนิเทศเป็น 3 กลุ่ม (Palmour, Dervin และ Rathbun อ้างถึงใน ประเภทที่ สืบสันธิ์ 2530: 28) ได้แก่ 1) ผู้ให้สารนิเทศที่เป็นตัวบุคคล เช่น ตนเอง เพื่อนร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว 2) ผู้ให้สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น บุคคลที่ประกอบอาชีพเฉพาะ หน่วยงาน สถาบัน สมาคม 3) สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ ซึ่งคล้ายคลึงกับ Chen และคนอื่น ๆ (Chen และคนอื่น ๆ อ้างถึงใน ประเภทที่ สืบสันธิ์ 2530: 28-29) ซึ่งได้แบ่งแหล่งข้อสนเทศออกเป็น 1) บุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ของตนเอง เพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ เพื่อนร่วมงาน 2) สถาบัน ได้แก่ คนที่ทำงานในร้าน บริษัท หรือวงการธุรกิจ บุคคลในวิชาชีพ เช่น หมอ ทนายความ ผู้นำทางศาสนา เจ้าหน้าที่ของรัฐ ห้องสมุด หน่วยงานสาธารณะกุศล หรือหน่วยงานบริการสังคม 3) สื่อ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ สมุดโทรศัพท์

ส่วน Saracevic และ Wood (1981) แบ่งแหล่งข้อสนเทศไว้เพียง 2 ประเภท
คือ

1. แหล่งที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย

1.1 เอกสารปฐมภูมิ : หนังสือ วารสาร หนังสือชุด รายงาน วิทยานิพนธ์
สิทธิบัตร ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนที่ จดหมายโต้ตอบ บันทึกความจำ สมุดเล็ก เซอร์

1.2 เอกสารทุติยภูมิ : วารสาร/บริการดัชนี วารสาร/บริการสาระสังเขป
บรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง บริการข่าวสารทันสมัยในรูปแบบต่าง ๆ

1.3 เอกสารตติยภูมิ : รายงาน State of the Art รายงานความ
ก้าวหน้า (Trend Report) ปรทัศน์ และ Digest ต่าง ๆ เช่น Annual Review
Series, Progress in Series, Survey Series

2. แหล่งที่ไม่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย เพื่อนร่วมงานในองค์กร เพื่อสนองกิจการ
ที่ปรึกษา คิวแทนจำหน่าย

รูปแบบข้อสนเทศ

รูปแบบข้อสนเทศ (Package Format) หมายถึง รูปแบบการนำเสนอ ลักษณะที่ห่อ
การนำเสนอ ตลอดจนเนื้อหาและลักษณะการเสนอข้อสนเทศ (Landau 1982: 87) มีผู้แบ่ง
รูปแบบข้อสนเทศออกหลายลักษณะ ประภาวดี สืบสันธิ์ (2524: 70) แบ่งรูปแบบข้อสนเทศ
เป็น สิ่งตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ วัสดุในรูปภาพถ่าย เช่น วัสดุย่อส่วน फिल्म
โสตทัศนวัสดุ เช่น เทปเสียง เทปบันทึกภาพ สื่อการสอนต่าง ๆ และวัสดุที่ใช้ในการประมวล
งานของคอมพิวเตอร์ เช่น เทปแม่เหล็ก งานแม่เหล็กที่บันทึกข้อมูลข่าวสาร ส่วน Ford
(1973: 87) แบ่งรูปแบบข้อสนเทศเป็น ช่องทางนำเสนอข้อสนเทศอย่างเป็นทางการ ได้แก่
หนังสือ วารสาร รายงานการวิจัย สไลด์ फिल्म เทปเสียง เทปบันทึกเสียง เป็นต้น และ
ช่องทางนำเสนอข้อสนเทศอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปราย หรือการสนทนาหลังอาหาร
การพบปะพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน จดหมายโต้ตอบส่วนตัว นอกจากนี้ Landau และคณะ
(1982: 87) แบ่งรูปแบบข้อสนเทศโดยผ่านสื่อเป็นหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การพิมพ์ ใ้แก่ คำรา คุมือ แผนปลิว รายงานการประชุม วารสาร วัสดุย่อส่วน
ต่าง ๆ Computer Retrieval System, Video Newsletter
2. โสตทัศนวัสดุ ใ้แก่ เทปบันทึกเสียง ภาพฉาย ภาพวาด เทปบันทึกภาพ ทีวี
ภาพยนตร์ สไลด์ นิทรรศการ
3. การสาธิต ใ้แก่ แบบจำลอง/โรงงานเล็ก ๆ การทดลองติดตั้ง การแสดง
โมบาย (Mobile Demonstration Units)
4. การติดต่อระหว่างบุคคล ใ้แก่ การพูดคุย/การบรรยาย การสัมมนา/การประชุม
การปรึกษางาน การพูดคุยทางโทรศัพท์ การติดต่อทางจดหมาย

ห้องสมุดกับการศึกษาผู้ใช้

ห้องสมุดมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา และให้ประสบการณ์แก่บุคคลอย่าง
สมบูรณ์ โดยเฉพาะห้องสมุดโรงเรียน ในด้านการเรียนการสอนห้องสมุดเปรียบเหมือนแหล่งที่
รวบรวมความรู้ ความเพลิดเพลิน ให้ความทันสมัย ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ
ให้โอกาสแก่ครู/อาจารย์ นักเรียน ได้ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม การพัฒนาห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ
ขึ้นนั้น บรรณารักษ์ควรจะต้องรู้ถึงความต้องการของผู้อ่านก่อน เนื่องจากปัจจุบันห้องสมุด
เกือบทุกแห่งประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาค่านงประมาณ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
ราคาของสิ่งพิมพ์ที่สูงขึ้น ก่อรับกับข้อเสนอกีมีแหล่งที่มา ตลอดจนรูปแบบของการเผยแพร่ที่แตกต่าง
กันมากมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องศึกษาผู้ใช้ ตามคำกล่าวของ
Exon (1978) ที่ว่า การศึกษาผู้ใช้เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐาน
การดำเนินงานในห้องสมุด โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับข้อเสนอกี

ผลที่ห้องสมุดจะได้รับจากการศึกษาผู้ใช้นั้น Massey (1976: 473-481) กล่าวว่า
การศึกษาผู้ใช้ทำให้เกิดการปรับปรุงห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ และจัดบริการที่เหมาะสมให้กับ
ผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดข้อเสนอกีหรือการอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ เพื่อบริการให้ตรง
กับความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ Exon (1978) เสริมว่า การศึกษาผู้ใช้ทำให้ทราบปัญหา
และปรับปรุงระบบให้ผู้ใช้พอใจ ในขณะที่ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530: 17-18) มีความคิดว่า
การเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้ย่อมก่อให้เกิดความเจริญและการพัฒนา ถ้าสามารถปรับปรุง

ระบบสารสนเทศให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ผู้ใช้ต้องการและเห็น
 ความสำคัญ จนก่อให้เกิดการสนับสนุนกิจการห้องสมุดในที่สุด โดยถือว่า ผู้ใช้เป็นหัวใจสำคัญ
 ของระบบสารสนเทศ และเชื่อว่า (ประภาวดี สืบสนธิ์ 2527: 92-93) การที่จะสร้างหรือ
 ปรับปรุงระบบสารสนเทศในหน่วยงาน สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ลักษณะประชากร ผู้ใช้บริการ
 ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ

โดยสรุป การศึกษาผู้ใช้มีขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม
 ทั้งนี้มีจุดประสงค์คือ การทำความเข้าใจและเข้าใจผู้ใช่มากขึ้น เนื่องจากผู้ใช้แต่ละกลุ่มมีความ
 ต้องการและทัศนคติในการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน การศึกษาผู้ใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุด
 ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาผู้ใช้เฉพาะกลุ่มหรือผู้ใช้ทั่วไป ด้วยวิธีการหรือเครื่องมือที่แตกต่างกัน อาจ
 ศึกษาโดยวิธีออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ใช้เอง
 เกี่ยวกับทรัพยากรต่าง ๆ หรือ ปัญหา ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย
 ของการศึกษานั้น ๆ

ความต้องการและการใช้สารสนเทศ

สำหรับความต้องการสารสนเทศ Rowley กล่าวว่า เกิดจากความจำเป็นต่อการ
 ศึกษา ค้นคว้า หรือการใช้ในการปฏิบัติงานของบุคคลแต่ละคน ซึ่งความจำเป็นนี้จะคงสัมพันธ์กับ
 ภาระหน้าที่ และอาชีพของบุคคล (Rowley อ้างถึงใน ศิริพร สุวรรณะ 2529: 7) ในขณะที่
 Voigt และ Menzel (Voigt and Menzel, quoted in Coover 1969: 452-3)
 ได้สรุปว่า บุคคลต้องการสารสนเทศเพื่อ 1) ติดตามความก้าวหน้า ความทันสมัย 2) แก้ปัญหา
 ที่เกิดประจำวัน 3) หาข้อมูลที่สมบูรณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง 4) ชักชวนและติดตามให้ทันกับ
 เรื่องราวในสาขาที่ตนหางเห็นไป 5) ต้องการสารสนเทศที่อยู่นอกสาขาแต่เกี่ยวข้องกับความ
 สนใจ

ส่วนทางคานาจิตวิทยา นักจิตวิทยาได้จัดความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ข้อ คือ ความ
 ต้องการทางคานาภาพ ความต้องการทางคานารมณ์ และความต้องการทางคานาปัญญา ซึ่ง
 การที่จะสนองตอบความต้องการทางปัญญาได้นั้น คือการได้รับสารสนเทศตรงตามความต้องการ
 และวัตถุประสงค์ (Wilson 1981: 7) นอกจากนี้ความต้องการสารสนเทศยังสามารถแบ่งออก
 ได้เป็น 4 ระดับ (Davis และ Rush อ้างถึงใน ศิริพร สุวรรณะ 2529: 7-8) ได้แก่

1. ความต้องการที่อยู่ในจิตสำนึก (Subconscious Need) คือ ความต้องการที่มีอยู่ในจิตใจของผู้ใช้ ซึ่งบางครั้งผู้ใช้เองอาจยังไม่รู้สึกว่าจะต้องการสิ่งนั้น
2. ความต้องการที่อยู่ในจิตสำนึก (Conscious Need) คือ ระดับที่ผู้ใช้เริ่มตระหนักว่าตนต้องการสารนิเทศอย่างไร
3. ความต้องการที่แสดงออก (Formalized Need) คือ การที่ผู้ใช้เข้ามาในห้องสมุดหรือศูนย์สารนิเทศพร้อมทั้งระบุว่า ต้องการสารนิเทศอย่างไร และต้องการภายในขอบเขตใด
4. ความต้องการที่ปรับตามระบบสารนิเทศ (Compromised Need) เมื่อผู้ใช้ระบุความต้องการของตนแล้ว บรรณารักษ์หรือตัวผู้ใช้จะต้องตีความหมายของความต้องการให้เข้ากับระบบและกลยุทธ์การค้นคว้าของระบบสารนิเทศนั้น ซึ่งผู้ใช้อาจได้รับสารนิเทศที่ต้องการทั้งหมดหรืออาจได้รับเพียงบางส่วน

สำหรับการใช้ข้อสันเทศนั้น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดความต้องการข้อสันเทศ และค้นหาข้อสันเทศที่ตนต้องการ นำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล ดังนั้นก่อนการใช้ข้อสันเทศจึงต้องมีความต้องการเสียก่อน ดังที่ Needham (1981: 38-41) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ข้อสันเทศมี 4 ข้อ คือ

1. ตัวข้อสันเทศเอง ได้แก่ ประเภทของข้อสันเทศที่ต่างกัน อาจทำให้เกิดผลต่อการใช้ในรูปแบบที่ต่างกัน ความแตกต่างที่เห็นชัดจะอยู่ระหว่างข้อสันเทศทางทฤษฎีและข้อสันเทศทางการปฏิบัติ นอกจากนี้แหล่งข้อสันเทศก็มีอิทธิพล เนื่องจากข้อสันเทศอาจมาจากทั้งภายนอกหรือภายในโรงเรียน บางแหล่งก็เป็นที่ยอมรับ หรือมีความน่าเชื่อถือมากกว่าแหล่งอื่น นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากแรงกระตุ้น เช่น ต้องการค้นหาคำตอบของปัญหาเพื่อใช้เฉพาะหน้า จึงอาจพบข้อสันเทศโดยบังเอิญ หรือครูใหญ่นำมาบอก ถ้าค้นหาได้ง่ายก็ทำให้เกิดการใช้ข้อสันเทศ
2. องค์กร มีผลกระทบต่อการใช้ข้อสันเทศ เช่น สภาพการสอนแบบ Open Plan Teaching ครูมีโอกาสมากในการเสนอความคิดและแนวปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่การอภิปรายและการร่วมมือกันมากขึ้นระหว่างครูด้วยกัน และอาจขึ้นอยู่กับการบริหารของครูใหญ่และวิธีการที่ครูใหญ่ติดต่อกับกลุ่มครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจของครูที่มีส่วนด้วย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการระหว่างกลุ่มครูจะมีบทบาทในการกระจายความคิด ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยกันในห้องพักครู ก็อาจส่งผลกระทบต่อโรงเรียน ระดับความร่วมมือของครูในการอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการ อาจทำให้เกิดการทดลองเพื่อนำมาวางแผนหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทำหน้าที่กั้นกรอง (Gate Keeper) จะมีอิทธิพลในกระบวนการใช้ขอเสนอมากกว่าคนอื่น อาจเป็นผู้ให้คำปรึกษาและช่วยกำหนดวิธีการโดยได้รับแนวความคิดของครูแต่ละคนในขณะครู

4. ลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพ ประสบการณ์การสอน พื้นฐานการศึกษา วิธีการสอน ตำแหน่งหน้าที่ของครู ก็ส่งผลกระทบต่อการใช้ขอเสนอ เช่น การใช้ขอเสนอของครูแต่ละคนจะเป็นความสนใจเฉพาะด้านไป แต่ละคนย่อมมีแนวความคิด วิธีการ ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความแตกต่างเฉพาะบุคคล

สำหรับครูแล้ว การใช้ขอเสนอทำให้เกิดผล 2 ทาง (Needham 1981: 38) คือ ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ในทางทฤษฎี ก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ครูปฏิบัติอยู่ คืบคลาน การเปลี่ยนแปลงปรัชญา บางคราวก่อให้เกิดผลสะท้อนต่อการปฏิบัติงานของครูในบางส่วน หรือต่อวิธีการสอนของครู ส่วนในทางปฏิบัตินั้น การใช้ขอเสนออาจทำให้ครูเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนใหม่ ทำอุปกรณ์การสอนใหม่ หรือทำการทดลอง ซึ่งทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น

งานวิจัยในวงการการศึกษา

ความจริงทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจและสังคม จะดำรงอยู่ได้ก็ล้วนแต่อาศัยการศึกษาเป็นรากฐานทั้งสิ้น การศึกษาไม่เพียงแต่เป็นส่วนประกอบพื้นฐานในการสร้างบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศเท่านั้น แต่การศึกษายังเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอีกด้วย (อาร์ุง จันทวานิช 2529: 15) ในวงการศึกษานั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหลายฝ่าย อาทิเช่น ผู้บริหารระดับต่าง ๆ นักการศึกษา นักวิชาการ ครู/อาจารย์ นักเรียน และนักศึกษา เป็นต้น และจากการศึกษาวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการใช้ขอเสนอของบุคคลประเภทต่าง ๆ มีมากมายหลายกลุ่ม เช่น งานวิจัยของ Stieg เรื่องความต้องการในการใช้ขอเสนอของนักประวัติศาสตร์ Hertz และ Rubenstein ศึกษาการใช้ขอเสนอและแหล่งขอเสนอที่ใช้ของวิศวกรในสหรัฐอเมริกา

Flowers ศึกษาความต้องการของนักเคมีและนักฟิสิกส์ เป็นต้น ส่วนในวงการศึกษาเท่าที่พบ สามารถแบ่งกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศ ออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักการศึกษา กลุ่มผู้สอน ครู/อาจารย์ และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งจะแยกกล่าวถึงแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้บริหาร

สำหรับกลุ่มผู้บริหาร ปรากฏว่าเป็นการศึกษาความต้องการสารสนเทศทางการศึกษา ทั้ง 2 เรื่อง ได้แก่ ชีร์วัลย์ ศิลารัตน์ (2522) ได้ศึกษาความต้องการสารสนเทศทางการศึกษาของ ผู้บริหารและอาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ด้วยการส่งแบบสอบถาม ผลปรากฏว่า ผู้บริหารมีความต้องการสารสนเทศทางการศึกษา ในเรื่องความต้องการของแหล่ง ที่รับครู ในด้านปริมาณและคุณลักษณะ ของครูที่ต้องการในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นอันดับแรก ในขณะที่อาจารย์ต้องการเรื่องเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการเรียนการสอนเพื่อ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และพบว่าทั้งผู้บริหารและอาจารย์ได้รับบริการสารสนเทศทางการศึกษา ในระดับปานกลาง-น้อย และได้รับจากการอ่านในห้องสมุดเป็นอันดับแรก มีวัตถุประสงค์ในการใช้ สารสนเทศเพื่อการสอนมากที่สุด ส่วน ฅรงค์ บุญมี, โกวิท ประวาลพุกษ์ และ สมาน อริยะเมธี (2529: 75-82) ได้ศึกษาสถานภาพของความต้องการ การจัดหา และการใช้สารสนเทศทางการ ศึกษาเพื่อการจัดการศึกษาในประเทศไทย โดยสำรวจความต้องการการใช้ข้อมูลของผู้บริหารระดับ ต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะ ข้อมูลที่เกี่ยวกับนักเรียน บุคลากร พัสดุและงบประมาณ ด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการข้อมูล ด้านงบประมาณ และด้านพัสดุครุภัณฑ์ มีค่าสูงกว่าความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนมาก และ จากการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้บริหารที่มีความแตกต่างกันในด้าน ตำแหน่ง ประสบการณ์และ การได้รับฝึกอบรม พอจะสรุปได้ว่า ผู้บริหารระดับต่าง ๆ มีความคิดเห็นในด้านความต้องการ ข้อมูลเหมือนกัน

กลุ่มนักการศึกษา

นักการศึกษา คือผู้ที่ทำการสอนและอบรมครู ทำการวิจัยในสาขาการศึกษา และเป็น ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารและการวางแผนในระบบการศึกษา (Osman 1983: 451) การ ศึกษาความต้องการและการใช้ข้อสนเทศของกลุ่มนี้ พงงานวิจัยของ Osman (1983: 450-462) ซึ่งได้สำรวจความต้องการบริการของห้องสมุดและข้อสนเทศทางการศึกษาในมาเลเซีย โดย การใช้แบบสอบถาม โทรศัพท์ ร่วมกับการสัมภาษณ์ พบว่านักการศึกษาใช้ห้องสมุดเมื่อต้องการ ใช้เพื่อจุดประสงค์เฉพาะ ดังนั้นจึงไม่เจาะจงรูปแบบการใช้ สิ่งพิมพ์ที่ขอใช้มาก คือ วารสาร หนังสือ คัมภีร์ และสารระสังเขป ทั้งยังขอใช้แหล่งข้อสนเทศที่ไม่เป็นทางการด้วย และระบุว่า ต้องการใช้สิ่งพิมพ์ปฐมภูมิแต่ห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์ประเภทนี้อยู่น้อย ทำให้นักการศึกษาใช้ห้องสมุด ไม่ไค่มากเท่าที่ควร และ Summers, Matheson and Conry (1983: 75-85) ทำการวิจัยความแตกต่างในความต้องการวารสารทางการศึกษาของนักการศึกษา ซึ่งสัมพันธ์อย่าง มาจากแฟ้มเอกสารของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1,034 คน พบว่า จำนวนปีของ ประสบการณ์ทางการศึกษาไม่มีผลต่อความต้องการวารสารทางการศึกษา

กลุ่มครู/อาจารย์

กลุ่มครู/อาจารย์ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาในเรื่องความต้องการและการใช้ข้อสนเทศ มากที่สุด สามารถแบ่งออกเป็น งานวิจัยของต่างประเทศ และงานวิจัยภายในประเทศ

สำหรับงานวิจัยของต่างประเทศนั้นมีหลายเรื่อง ใน 3 เรื่อง คือ Hiland ศึกษาความต้องการและการใช้ระบบสนเทศของครูสังกัดศึกษา Hononsell ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ข้อสนเทศของครู ส่วน Bahavar ศึกษาความต้องการข้อสนเทศของครูผู้สอนคาน เทคโนโลยี และ Needham ศึกษาการใช้ข้อสนเทศของครูในโรงเรียนประถมชุนชนผู้ใช้ แรงงาน ผลการวิจัยเหมือนกันในคานที่ครู/อาจารย์นิยมใช้ข้อสนเทศจากแหล่งที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่งานวิจัยของ Hiland (1974: 4299-A) ศึกษาความต้องการและการใช้ระบบสนเทศ ของครูสังกัดศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ครู จำนวน 35 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 โรงเรียน ในรัฐอิลลินอยส์ และอินเดียนา ปรากฏว่า ชนิดของข้อสนเทศที่ครูสังกัดศึกษาต้องการและใช้ บ่อยที่สุด คือ ข้อเท็จจริงในชีวิตประจำวัน และข้อสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยมีช่องทางใน

การค้นหาสารสนเทศด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร และนิยมใช้สารสนเทศจากระบบไม่เป็นทางการ และในปี 1981 Hononsell และคณะ (Hononsell, et al., quoted in Needham 1981 : 32-22) ได้ทำวิจัยการใช้สารสนเทศของครู ด้วยการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สรุปว่า ครูต้องการสารสนเทศที่ได้รับการเลือกสรรแล้วให้สัมพันธ์กับปัญหา มากกว่าบริการที่ทันสมัย และพอใจสารสนเทศที่ได้รับจากกลุ่มของตนเองมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสนเทศที่ได้จาก ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก็หมายถึงจากแหล่งสารสนเทศไม่เป็นทางการนั่นเอง ส่วน Bahavar (1982 : 1732-A) ทำการศึกษาความต้องการสารสนเทศของครูผู้สอนด้านเทคโนโลยี (Instructional Technology Faculty Members) ด้วยวิธีแจกแบบสอบถามแก่ครู เหล่านั้น โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มตามบทบาทของกิจกรรม สรุปว่าหน้าที่และระดับ ของหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการสารสนเทศของครู ครูใช้สิ่งพิมพ์มากที่สุด โดยเฉพาะ ตำรา หนังสือทั่วไป และวารสารทางวิชาการ ในขณะที่ใช้สารสนเทศจากแหล่งไม่เป็นทางการ ด้วยเช่นกัน สำหรับงานวิจัยของ Needham (1981 : 30-43) ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศของ ครูในโรงเรียนประถมย่านชุมชนผู้ใช้แรงงาน ด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งในลักษณะ กึ่ง ทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งเข้าร่วมทำงานกับครูกว และได้พบว่า การใช้สารสนเทศ ก่อนข้างซับซ้อนและต่อเนื่องกัน ครูกระตือรือร้นจะนำความคิดใหม่มาพิจารณา ก่อนที่จะยอมรับ/ คัดค้าน หรือนำไปปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา โดยการใช้ตำราใหม่ ๆ ทำให้มีการปรับปรุงหลักสูตรใน สาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจมีการทดลองก่อนโดยครูคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม หรือทั้งโรงเรียน สรุปว่า บุคลิกภาพ ประสบการณ์การสอน พื้นฐานการศึกษา วิธีสอน ตำแหน่งหน้าที่ของครู มีอิทธิพลต่อ การใช้สารสนเทศของครูกว

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความต้องการและการใช้บริการ ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ของครู/อาจารย์ ส่วนเรื่องเกี่ยวกับความต้องการและการใช้สารสนเทศ พบเพียง 2 เรื่อง ซึ่งต่างก็ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ งานวิจัยของ สุรีย์ บูงงามงคล (2528) เรื่องความต้องการและการใช้สารสนเทศของคณาจารย์ สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ปรากฏผลว่า อาจารย์ต้องการ ใช้สารสนเทศในรูปแบบหนังสือตำรา วารสารวิชาการ และรายงานทางวิชาการ โดยเฉพาะที่เป็น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนความทันสมัยของสารสนเทศต้องการสารสนเทศปัจจุบันและย้อนหลัง

5 ปี ซึ่งขอเสนอเทคโนโลยีนี้ต้องการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจารย์ที่สังกัดภาควิชาใดก็จะต้องมีความต้องการและใช้ขอเสนอเทคโนโลยีในสาขาวิชาของภาควิชาที่ตนสังกัด และนิยมใช้ห้องสมุดคณะที่ตนสังกัดมากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ แหล่งขอเสนอเทคโนโลยีส่วนตัว และ สุรีพร เมืองอ่ำ (2529) ทำการศึกษาความต้องการขอเสนอเทคโนโลยีของอาจารย์โรงเรียนเตรียมทหารพบว่า อาจารย์ต้องการขอเสนอเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการบรรยายมากที่สุด ส่วนรูปแบบของขอเสนอเทคโนโลยีนี้ต้องการใช้วารสาร โดยเฉพาะที่เป็นภาษาไทย และใช้ทรัพยากรส่วนตัว การสนทนากับเพื่อนร่วมงานและ ขอเสนอเทคโนโลยีที่ได้จากประสบการณ์ของตนเองมากกว่าการใช้ห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารในการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับอาจารย์ที่สอนในกองวิชา กลุ่มวิชา แพศ และประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน จะมีความต้องการขอเสนอเทคโนโลยีในรูปแบบที่ต่างกันนั้น สรุปว่า มีความแตกต่างกันเป็นบางรูปแบบ เช่น อาจารย์ที่สอนในกองวิชาต่างกันต้องการขอเสนอเทคโนโลยีในรูปแบบหนังสือ หนังสือพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ แตกต่างกัน ส่วนหนังสืออ้างอิงและคู่มือช่วยค้น วารสาร จุลสาร กฤตภาค ไม่แตกต่างกัน อาจารย์ที่มีประสบการณ์แตกต่างกันต้องการขอเสนอเทคโนโลยีในรูปแบบที่ไม่ต่างกัน เป็นต้น จากผลการวิจัยของ สุรีย์ บุนงามงคล และ สุรีพร เมืองอ่ำ พบว่า อาจารย์ทั้งสองแห่งนิยมใช้แหล่งขอเสนอเทคโนโลยีที่ไม่เป็นทางการ

กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา

ในกลุ่มนี้พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและการใช้ขอเสนอเทคโนโลยี ได้แก่ Blackie และ Smith (1981: 16-23) ศึกษาความต้องการขอเสนอเทคโนโลยีของนักศึกษาคณะสิ่งแวดล้อม ด้วยการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ ผลปรากฏว่า นักศึกษาต้องการขอเสนอเทคโนโลยีต่อเมื่ออาจารย์โห้งาน ซึ่งต้องการขอเสนอเทคโนโลยีเพื่อการสัมมนาและจะอ่านเฉพาะสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับรายวิชาที่ผู้สอนกำหนด โดยให้เหตุผลว่าเวลาจำกัดจึงใช้แหล่งขอเสนอเทคโนโลยีที่ใกล้ตัว คือ ห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย ทรัพยากรของภาควิชา และแหล่งขอเสนอเทคโนโลยีส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่สูงกว่า ส่วนงานวิจัยของ Day (1983) ได้มอบให้นักศึกษาปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์สำรวจแหล่งสารสนเทศที่นักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ใช้ในการเรียน รวมถึงความสำเร็จในการหาและใช้ขอเสนอเทคโนโลยีสำหรับการเรียน และพฤติกรรมแสวงหาขอเสนอเทคโนโลยีใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา ปรากฏผลว่า ห้องสมุดของสถาบันโปลีเทคนิคเป็นแหล่งขอเสนอเทคโนโลยีหลัก และลักษณะวิชา วิธีสอน

วิธีวัดผล สามารถช่วยให้นักศึกษาเป็นผู้แสวงหาข้อสนเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษายังมีความต้องการสูง ความไม่พอใจต่อกระบวนการหาข้อสนเทศจะมีมากขึ้น และนักศึกษายังคุ้นเคยกับการใช้แหล่งข้อสนเทศมากเท่าใด ก็จะยิ่งคาดหวังบริการมากยิ่งขึ้น และ Dunn (1986) ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข้อสนเทศของนักศึกษาศรีปริญญาตรี ด้วยการสัมภาษณ์นักศึกษาศรีปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัย Loma Linda วิทยาเขต La Sierra จำนวน 625 คน พบว่า ความต้องการที่เป็นแรงจูงใจให้หาข้อสนเทศ คือ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ต้องการความสำเร็จในวิชาเอกหรือในอาชีพ ต้องการมีความรู้กว้างขวาง ต้องการให้เป็นที่ยอมรับ ต้องการความเฉลียวฉลาด และต้องการมีผลการเรียนดี โดยใช้แหล่งข้อสนเทศคือ ครู ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดส่วนตัว เพื่อน ผู้เชี่ยวชาญ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สิ่งที่พบคือ ครู/อาจารย์ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษากันมาก อาจจะเป็นเพราะครู/อาจารย์ มีความสำคัญมากในการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในหรือต่างประเทศ คงไม่มีใครปฏิเสธคำกล่าวที่ว่า ครู/อาจารย์ เป็นผู้สืบทอดวิชาการต่าง ๆ ในโลก และสำหรับการศึกษารุ่นนี้เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับครู/อาจารย์ ซึ่งเป็นประชากรในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนสารพัดช่าง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มากล่าวไว้พอเป็นสังเขป

ประวัติและความเป็นมาในการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่าง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจนมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว อีกประการหนึ่งการศึกษายังช่วยให้คนมีความรู้ ความเฉลียวฉลาดและทักษะ มีความสามารถในการผลิตและมีรายได้ดีขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น ทำให้ประเทศมั่นคง นอกจากนี้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการที่ราษฎรอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงมากเกินไป จึงควรหาทางให้ราษฎรได้มีความรู้ทางวิชาชีพตามความต้องการในท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและการมีส่วนร่วมในการแก้

ปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตข้างและหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ เพื่อสอนวิชาชีพระยะสั้นให้แก่ประชาชน (พเยาว์ ชัยประภา 2516: 73) โดยในปี พ.ศ. 2503 กองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ได้รับมอบให้รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตข้างขึ้นในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี ส่วนในต่างจังหวัดได้จัดตั้งหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ (กรมอาชีวศึกษา 2512: 5) หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 1 ออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามชนบท โดยเคลื่อนที่จากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง ปฏิบัติการครั้งแรกที่จังหวัดชุมพร จนกระทั่งปี พ.ศ. 2509 กองส่งเสริมอาชีพได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูซอม (USOM) แห่งสหรัฐอเมริกา ในการปรับปรุงโครงการอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้นให้นักเรียนมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น จำนวนหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่จึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเกิดปัญหาในการส่งกำลังบำรุง กองส่งเสริมอาชีพจึงได้มอบให้โรงเรียนสาธิตข้างพระนครทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางให้กับหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการผลิตกำลังคนระดับกลางเช่นเดียวกัน (รายงานโรงเรียนสาธิตข้างพระนคร พ.ศ. 2515 2515: 1) และ วิรัช กุมพาศ (2524: 2) กล่าวว่า หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่มีมากขึ้น กรมอาชีวศึกษาจึงได้ขยายโรงเรียนสาธิตข้างออกไปในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นโรงเรียนแม่สำหรับหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ในการส่งเสริมการทำงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้ประกาศปรับปรุงระบบการบริหารราชการใหม่ หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่จึงโอนไปสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา แต่โรงเรียนสาธิตข้างคงสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจนถึงปัจจุบัน (กรมอาชีวศึกษา 2525: 18) โรงเรียนสาธิตข้างที่จัดตั้งขึ้นในระยะแรกคือ โรงเรียนสาธิตข้างในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนสาธิตข้างธนบุรี โรงเรียนสาธิตข้างพระนคร โรงเรียนสาธิตข้างสี่พระยา และโรงเรียนสาธิตข้างนครหลวง (รายงานโรงเรียนสาธิตข้างพระนคร พ.ศ. 2515 2515: 5) ปัจจุบันโรงเรียนสาธิตข้างทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 22 โรงเรียน สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนสาธิตข้างมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน พเยาว์ ชัยประภา (2516: 76-77) ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนสาธิตข้างดังนี้

1. เป็นแหล่งให้ความรู้และผลิตกำลังคนจากผู้ที่มีความรู้พออ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนต่อ และประชาชนในชนบท ให้ได้มีโอกาสเรียนต่อเพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ

2. เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ผู้ที่คิดจะเปลี่ยนอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพให้ได้ประสิทธิผล จะต้องเป็นไปตามความถนัดและความพอใจของผู้ประกอบอาชีพเป็นสำคัญ ผู้ที่กำลังประกอบอาชีพที่ไม่ถนัดหรือเกิดความเบื่อหน่ายในอาชีพของตนก็จะได้รับรู้วิชาชีพใหม่ที่ตนสนใจมากกว่าอาชีพที่ทำอยู่ได้

3. ช่วยแก้ปัญหาสถานที่เรียนไม่เพียงพอ เพราะหลักสูตรของโรงเรียนสารพัดช่างรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้จบการศึกษาทุกระดับ ซึ่งเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ทันที

4. ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมวัยรุ่น เพราะทำให้เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการเข้ารับการฝึกฝนอบรม จนเกิดความรู้ความชำนาญและนำไปประกอบอาชีพได้

5. ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพช่าง และแก้ทัศนคติที่ว่า อาชีพช่างเป็นอาชีพต่ำ เพราะผู้สำเร็จการช่างจากโรงเรียนสารพัดช่างได้ผ่านการฝึกฝนอบรมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และได้รับวุฒิบัตรเพื่อแสดงถึงความรู้ความสามารถของตน

6. ช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ชาติได้ เพราะผู้ที่ผ่านการฝึกวิชาชีพสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันที อีกทั้งโรงเรียนยังเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้เด็กในวัยเริ่มทำงานได้มีโอกาสทดสอบความถนัดและความพอใจในอาชีพต่าง ๆ ในเวลาอันสั้น

7. ช่วยเพิ่มผลผลิตทางเกษตรทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงได้แก่โครงการเปิดสอนวิชาช่างเกษตร ได้แก่ วิชาการซ่อมสร้างบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตร นอกจากนี้วิชาช่างอื่น ๆ ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถซ่อมบำรุงรักษา ผลิต คัดแปลง เครื่องมือเครื่องจักรใช้ในการเกษตร ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยทางอ้อมด้วย

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่าง

การจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างมีวัตถุประสงค์ คือ (กรมอาชีวศึกษา 2522: 207)

1. เปิดโอกาสให้บุคคลที่ไม่มีความรู้ในวิชาชีพเลย ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสามารถประกอบอาชีพได้ตามความถนัดและความต้องการของตนเอง

2. เพื่อให้บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้ว ได้เข้าศึกษาหาความรู้ความสามารถเพิ่มเติมในอาชีพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มพูนรายได้แก่ตนเองและครอบครัว

3. เพื่อให้บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้วแต่มีความประสงค์จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นตามความถนัดและความสนใจ หรือเพื่อหาแนวทางเพิ่มพูนรายได้อีกทางหนึ่ง

หลักการของโรงเรียนสารพัดช่าง

การจัดการศึกษาในโรงเรียนสารพัดช่าง เป็นการจัดการศึกษานอกระบบ Non Formal Education (กรมอาชีวศึกษา 2521: 4) โดยมีหลักการทั่ว ๆ ไป ได้แก่ (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 14)

1. เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในประเภทวิชาต่าง ๆ ได้แก่
 - 1.1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม
 - 1.2 ประเภทวิชาเกษตรกรรม
 - 1.3 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
 - 1.4 ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม
 - 1.5 ประเภทวิชาเกษตรกรรม

โดยเปิดโอกาสให้บุคคลทั้งชายหญิงที่มีพื้นฐานความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นหรือเพียงอ่านออกเขียนได้ ไม่จำกัดวัย ทั้งนี้ ต้องอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาคัดเข้าศึกษาหาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับถึงผู้ชำนาญงาน

2. วิชาชีพที่จัดสอนนั้นเป็นวิชาชีพพระยะสั้น ๆ เปิดสอนพร้อม ๆ กัน ในหลายประเภทและสาขาวิชา โดยมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของบุคคลและสังคม
3. การสอนวิชาชีพนั้น กำเนินถึงความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ
4. การสอนจะ เน้นให้แต่ละบุคคลสามารถออกไปประกอบอาชีพด้วยตนเองหรือสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตามความถนัดและความสามารถ
5. เนื้อหาของหลักสูตรจะ เน้นในการฝึกทักษะ เป็นสำคัญเท่า ๆ กับการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง

6. เนื้อหาของหลักสูตรที่สอนนั้น ไม่อาจบรรจุความรู้และทักษะได้ครบถ้วน ให้อธิบายความรู้และทักษะนั้น ๆ เป็นแกนนำและจำเป็นในหลักสูตรนั้น ๆ

7. การวัดผลการศึกษาโรงเรียนสารพัดช่าง วัดผลตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนั้น ๆ แต่ให้เน้นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพเป็นสำคัญ การให้คะแนนต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในวิชาชีพที่ศึกษาอยู่ และจะต้องวัดผลตลอดเวลาในการเรียนเพื่อเป็นคะแนนสะสม ไม่ถือเกณฑ์คะแนนเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนในกลุ่มเป็นสำคัญ

หลักสูตรที่เปิดสอน

โรงเรียนสารพัดช่างมีหน้าที่ผลิตช่างและผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ในระดับถึงผู้อำนวยการให้เข้าฝึกวิชาชีพแขนงต่าง ๆ โดยใช้เวลาการฝึกเป็นช่วงสั้น ๆ การศึกษาจัดแบ่งเป็นระดับระดับละ 225 ชั่วโมง บางวิชาชีพจบในระดับเดียว และบางวิชาชีพจะต้องศึกษาต่อขึ้นไปในระดับสูง (กรมอาชีวศึกษา 2522: 208) ในหลายปีการศึกษา 2522 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครั้งใหญ่ขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะให้หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่จะนำมาใช้ใหม่สามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรวิชาชีพอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ โดยเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กำหนดให้นักเรียนต้องเรียนวิชาบังคับที่เป็นแกนวิชาชีพ หรือพื้นฐานอาชีพส่วนหนึ่งด้วย หลักสูตรใหม่นี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ในปีการศึกษา 2523 เป็นต้นมา (กรมอาชีวศึกษา 2525: 128-129) และได้เปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินผลซึ่งเดิมใช้การประเมินผลแบบร้อยละ มาเป็นแบบหน่วยกิตเพื่อสะดวกในการเชื่อมโยงกับหลักสูตรอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ตามความมุ่งหมาย นั่นคือนักเรียนสามารถโอนหน่วยกิตจากโรงเรียนสารพัดช่างเข้าสมทบกับหน่วยกิตในระบบโรงเรียนได้ นอกจากนี้กรมอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาสถิติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่จำนวนที่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมีจำนวนน้อยและทำให้มีจำนวนของผู้ตกค้างไม่สามารถศึกษาต่อได้มีมากขึ้น ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดังกล่าวก็ยังไม่สามารถพอที่จะประกอบอาชีพได้ ในที่สุดก็จะกลายเป็นบุคคลว่างงาน ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กรมอาชีวศึกษาจึงได้ริเริ่มโครงการทดลองเปิดสอนวิชาชีพในระดับช่างฝีมือ หลักสูตร 1 ปี ขึ้น โดยรับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ มศ. 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป เข้าเรียน

วิชาชีพโดยเน้นการฝึกทักษะภาคปฏิบัติอย่างเข้มข้น มีภาคทฤษฎีประกอบบ้างเล็กน้อย ระยะเวลาเรียน 1,350 ชั่วโมง หรือประมาณ 1 ปี และได้กำหนดให้หลักสูตรมีลักษณะจบในตัวเอง โดยไม่ประสงค์จะให้ศึกษาต่อแต่นำให้ผู้เรียนได้เข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับช่างฝีมือทันทีที่จบการศึกษา มีการทดลองใช้หลักสูตรนี้ครั้งแรกที่โรงเรียนสารพัดช่างอุดรธานี ปรากฏว่าผู้จบการศึกษา มีคุณภาพดีและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน กรมอาชีวศึกษาได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือในปีการศึกษา 2521 (กรมอาชีวศึกษา 2525: 130-131) หลักสูตรที่เปิดสอนในโรงเรียนสารพัดช่างในขณะนี้ แบ่งออกได้เป็น

1. การศึกษาตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น
2. การศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ
3. การศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เฉพาะหมวด

วิชาชีพ

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น เป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นเพื่อฝึกวิชาชีพให้แก่กเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่มีความประสงค์จะนำความรู้ ความชำนาญจากวิชาชีพที่ตนเรียนไปประกอบอาชีพ ปรังปรุงงาน เพิ่มพูนความรู้พิเศษ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับงานจริง ๆ และสามารถปฏิบัติได้เมื่อบจบหลักสูตร จุดเด่นของหลักสูตรก็คือ ครอบคลุมเนื้อหาเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเองได้ (กรมอาชีวศึกษา 2529 ก: 20)

ลักษณะของหลักสูตร เป็นกลุ่มวิชาที่สามารถเรียนจบในระยะเวลาสั้น ๆ 225 ชั่วโมง หรือประมาณ 3 1/2 เดือน แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 75 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 150 ชั่วโมง คิดเทียบเป็นหน่วยกิตได้ 9 หน่วยกิต (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 20)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กรมอาชีวศึกษา 2529 ก: 20)

1. เพื่อให้บุคคลที่ไม่มีความรู้ในวิชาชีพได้มีความรู้ในวิชาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง

2. เพื่อให้บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้วได้มีความรู้ ความสามารถในการอาชีพนั้น ๆ ค้ำประกัน
เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

3. เพื่อให้บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้วแต่มีความประสงค์จะเปลี่ยนเป็นอาชีพอื่นตามความ
ถนัด และเพื่อให้มีรายได้สูงขึ้น

4. เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ที่จะต้องเรียนวิชาชีพสามารถเข้าเรียนตามหลักสูตรนี้
ได้ และเมื่อจบหลักสูตรแล้วสามารถโอนหน่วยกิตไปสมทบกับหน่วยกิตของระบบโรงเรียนที่ตน
ศึกษาอยู่ได้

5. เพื่อให้รู้จักตนเอง สังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลในการ
ประกอบอาชีพและสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สาขาวิชาที่เปิดสอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นนี้เปิดสอนในโรงเรียนสารพัดช่างและ
ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ คณะวิชาที่เปิดสอนมีดังนี้
(กรมอาชีวศึกษา 2529 ก: 21)

1. คณะวิชาช่างอุตสาหกรรม มี 13 แผนกวิชา ได้แก่

- 1.1 แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์
- 1.2 แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์เล็กและมอเตอร์ไซค์
- 1.3 แผนกวิชาช่างวิทยุ-โทรทัศน์
- 1.4 แผนกวิชาช่างไฟฟ้า
- 1.5 แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น
- 1.6 แผนกวิชาช่างกลโรงงาน
- 1.7 แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ
- 1.8 แผนกวิชาช่างซ่อมจักรเย็บผ้า
- 1.9 แผนกวิชาช่างเขียนแบบก่อสร้าง
- 1.10 แผนกวิชาช่างไม้ครุภัณฑ์
- 1.11 แผนกวิชาช่างก่อสร้าง
- 1.12 แผนกวิชาช่างซ่อมนาฬิกา
- 1.13 แผนกวิชาช่างพิมพ์

2. คณะวิชาเกษตรกรรมมี 5 แผนกวิชา ได้แก่
 - 2.1 แผนกวิชาช่างคัลเล่อร์
 - 2.2 แผนกวิชาช่างคัลเล่อร์ชาย
 - 2.3 แผนกวิชาช่างเสริมสวย
 - 2.4 แผนกวิชาช่างคัลคัฒ
 - 2.5 แผนกวิชาช่างอาหาร-ขนม
3. คณะวิชาพาณิชยกรรม มี 3 แผนกวิชา ได้แก่
 - 3.1 แผนกวิชาบัญชี
 - 3.2 แผนกวิชาพิมพ์คัค
 - 3.3 แผนกวิชาธุรกิจ
4. คณะวิชาศิลปหัตถกรรม มี 4 แผนกวิชา ได้แก่
 - 4.1 แผนกวิชาศิลปประดิษฐ์
 - 4.2 แผนกวิชาช่างภาพ
 - 4.3 แผนกวิชาช่างหนัง
 - 4.4 แผนกวิชาช่างเขียนแบบและศิลปโฆษณา
5. คณะวิชาเกษตรกรรม มี 4 กลุ่มวิชา รวม 21 วิชา ได้แก่

กลุ่มวิชาพืชกรรม

 - 5.1 วิชาพืชไร่เฉพาะ
 - 5.2 วิชาสวนผัก
 - 5.3 วิชาการทำสวนผลไม้เป็นการค้า
 - 5.4 วิชาพืชสวนประดับและการจัดคัคแต่ง
 - 5.5 วิชาการขยายพันธุ์พืช
 - 5.6 วิชาเพาะและการทำเชื้อเห็ด

กลุ่มวิชาสัตว์บาล

- 5.7 วิชาการเลี้ยงโคนม
- 5.8 วิชาการเลี้ยงสัตว์ใหญ่
- 5.9 วิชาการเลี้ยงแพะ (นม)
- 5.10 วิชาการเลี้ยงสุกร
- 5.11 วิชาการเลี้ยงไก่
- 5.12 วิชาการเพาะเลี้ยงปลา
- 5.13 วิชาการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

กลุ่มวิชาอุตสาหกรรมเกษตร

- 5.14 วิชาการปลูกหมอน
- 5.15 วิชาการเลี้ยงผึ้ง
- 5.16 วิชาการถนอมผลผลิตผลเกษตรเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

กลุ่มวิชาเสริมอาชีพเกษตรทั่ว ๆ ไป

- 5.17 วิชาปุ๋ยและการใช้ปุ๋ย
- 5.18 วิชาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการใช้ที่ถูกต้องวิธี
- 5.19 วิชาการเก็บเกี่ยวและรักษาผลผลิตผลเกษตร
- 5.20 วิชาธุรกิจการค้าข้าว
- 5.21 วิชาการตลาดผลผลิตผลเกษตร

คุณสมบัติของผู้สมัคร (งานศิลปหัตถกรรมอาชีพศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์

ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 22-23)

1. รับสมัครทั้งชายหญิง
2. มีสัญชาติไทย
3. มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่บกพร่องในศีลธรรม
4. มีร่างกายแข็งแรงและเหมาะสมในการเรียนวิชาชีพนั้น ๆ
5. มีความสนใจในวิชาชีพและยินดีปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนโดยเคร่งครัด

6. ไม่เป็นโรคที่สังครัง เกียจหรือติดยาเสพติดชนิดร้ายแรง
 7. มีภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง
 8. มีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 9. มีความเคารพเลื่อมใส ศรัทธาต่อสถาบันชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์
- ด้วยความรู้ที่ใจ
10. มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ทั้งนี้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาด้วย

เวลาที่เปิดสอน เปิดสอนวันละ 3 รอบ ๆ ละ 3 ชั่วโมง ได้แก่

รอบเช้า	ตั้งแต่เวลา	09.00 - 12.00 น.
รอบบ่าย	ตั้งแต่เวลา	13.00 - 16.00 น.
รอบค่ำ	ตั้งแต่เวลา	17.00 - 21.00 น.

กำหนดเปิดเรียน

ภาคเรียนที่ 1 เปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 1-15 พฤษภาคม และเปิดเรียนวันจันทร์แรกของเดือนมิถุนายน ถึงกลางเดือนกันยายนของทุกปี

ภาคเรียนที่ 2 เปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 1-15 กันยายน และเปิดเรียนวันจันทร์แรกของเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนมกราคมของทุกปี

ภาคเรียนที่ 3 เปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 1-15 มกราคม และเปิดเรียนวันจันทร์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี

ในภาคหนึ่ง ๆ เรียกว่า รุ่น แต่ละวิชาจะเรียนจบภายใน 1 รุ่น การวัดผลแต่ละวิชาจะต้องได้ค่าระดับคะแนน 1 ขึ้นไป (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 23)

หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี

หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ เป็นหลักสูตรที่มีการเรียนวิชาต่าง ๆ ในแต่ละสาขาวิชามากขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาสามารถจะประกอบอาชีพระดับช่างฝีมือได้ ตาม

ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการและพลเรือนได้กำหนดอัตราค่าจ้างไว้ไม่สูงกว่าระดับ 1 ชั้น 1,165 บาท (ธงชัย สุววัฒน์เมฆินทร์ 2526: 120)

ลักษณะของหลักสูตร เป็นกลุ่มวิชาที่เรียนจบในตัวเอง ใช้เวลาเรียน 1,350 ชั่วโมง หรือประมาณ 1 ปี (กรมอาชีวศึกษา 2523: 2)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คล้ายคลึงกับหลักสูตรระยะสั้น คือ เน้นให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ใหม่ ความรู้ และสามารถประกอบอาชีพที่เลือกเรียน เพิ่มพูนรายได้จากอาชีพที่ทำอยู่ เพื่อเปลี่ยนอาชีพ และสามารถโอนหน่วยกิตไปใช้ในขณะที่เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ (ไพโรจน์ บุญยะโรจน์, สัมภาษณ์)

วัตถุประสงค์ ในการจัดทำหลักสูตรได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า (กรมอาชีวศึกษา 2523: 2)

1. การสอนเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการอาชีพเฉพาะสาขาเป็นหลัก
2. เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพส่วนตัวได้ หลักสูตรจึงกำหนดให้ผู้เรียนทุกสาขาวิชาได้ฝึกอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจขนาดย่อมด้วย
3. ให้ความรู้พื้นฐานวิชาช่าง ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้
4. มีลักษณะที่จบในตัวเอง โดยไม่ประสงค์ให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระบบโรงเรียน

สาขาวิชาที่เปิดสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี เปิดสอนในโรงเรียนสารพัดช่างทั่วประเทศและศูนย์ฝึกวิชาชีพหลวงพระธานราษฎรนิกร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เท่านั้น (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 27) คณะวิชาที่เปิดสอนมีดังนี้ (ธงชัย สุววัฒน์เมฆินทร์ 2526: 120)

1. คณะวิชาช่างอุตสาหกรรม มี 6 แผนกวิชา ได้แก่
 - 1.1 แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์
 - 1.2 แผนกวิชาช่างกลโรงงาน
 - 1.3 แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ

- 1.4 แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์
- 1.5 แผนกวิชาช่างไฟฟ้า
- 1.6 แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น

2. คณะวิชาเกษตรกรรมศาสตร์ มี 4 แผนกวิชา ได้แก่

- 2.1 แผนกวิชาช่างเสริมสวย
- 2.2 แผนกวิชาช่างเลี้ยงสัตว์และเด็ก
- 2.3 แผนกวิชาช่างตัดเสื้อผ้า
- 2.4 แผนกวิชาช่างอาหารและโภชนาการ

3. คณะวิชาพัฒนศึกษการ มีเพียงแผนกวิชาเดียว คือ แผนกวิชาบัญชีและพิมพ์ดีด

คุณสมบัติของผู้สมัคร (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์
ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 26) กำหนดว่าผู้สมัครจะต้อง
 มีคุณสมบัติดังนี้คือ

1. มีพื้นฐานความรู้ด้านมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า
2. เป็นชายหรือหญิงที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี
3. มีร่างกายสมบูรณ์และ ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ
4. มีความประพฤติเรียบร้อยพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน

อย่างเคร่งครัด

5. มีความสนใจและถนัดในสาขาวิชาที่สมัครเรียน

เวลาเรียน ระยะเวลาเรียนหลักสูตร 1 ปี แบ่งเป็น 3 ภาคเรียน ๆ ละ 450 ชั่วโมง หรือ 15 สัปดาห์ เรียนวันละ 6 ชั่วโมง เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น. เว้นวันหยุดราชการ (ไฟโรจน์ บุณยะโรจน์, สัมภาษณ์)

กำหนดเปิดเรียน เปิดเรียนวันจันทร์แรกของเดือนมิถุนายน โดยมีกำหนดเปิดรับสมัครประมาณเดือนเมษายนของทุกปี สำหรับหลักสูตรนี้มีการสอบคัดเลือก วิชาที่ทดสอบได้แก่ ความรู้ทั่วไป และวิชาความถนัดเฉพาะวิชาชีพที่สมัครเรียน

การประเมินผลทุกวิชาต้องได้ระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 1 ขึ้นไป และเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 2.00 (ธงชัย สุวพันธ์เมฆินทร์ 2526: 120)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (เฉพาะหมวดวิชาชีพ)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้เมื่อต้นปีการศึกษา 2524 โดยอนุวัตตามเจตนารมณ์และแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ที่มุ่งส่งเสริมการระดมแหล่งความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาให้มากที่สุด ในแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า "... เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลสนใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม..." (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และคณะ 2524: 34-35)

ลักษณะของหลักสูตร หลักสูตรสามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก คือ

1. กลุ่มวิชาบังคับ (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และคณะ 2524: 36) นักเรียนทุกคนต้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดคุณสมบัติร่วมบางประการ มีประมาณ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 34 ของมวลประชากรทั้งหมด วิชาบังคับจำแนกออกเป็น (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล 2528: 28)

1.1 วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ ต้องเรียน ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ วิชาละ 6 หน่วยการเรียนรู้

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ สามารถเลือกสาขาใดสาขาหนึ่ง ได้แก่ สาขาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ทดกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรมและศิลปกรรม โดยเรียนสาขาวิชาละ 12 หน่วยการเรียนรู้

2. กลุ่มวิชาเลือก (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และคณะ 2524: 36) กำหนดไว้ 2 ใน 3 หรือร้อยละ 66 ของมวลประชากรทั้งหมด มีทั้งวิชาเลือกในกลุ่มวิชาชีพและวิชาสามัญ แบ่งออกเป็น (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล 2528: 28)

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียนให้เลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ดังนี้

ภาษาไทย	วิทยาศาสตร์	พาณิชยกรรม
ศิลปกรรม	คณิตศาสตร์	เกษตรกรรม

สังคมศึกษา	ศิลปหัตถกรรม	ช่างอุตสาหกรรม
พลานามัย	ภาษาต่างประเทศ	คหกรรม

2.2 วิชาเลือกเสรี ให้เลือกเพิ่มเติมเพื่อเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียน หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ ทั้งนี้เลือกจากวิชาที่ระบุไว้ในข้อ 2.1

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2527: 38-40; สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และคณะ 2524: 35)

1. เพื่อให้รู้จักการดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
2. เพื่อให้เรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ในวิชาชีพเพียงพอแก่การดำรงชีวิต
4. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ
5. มุ่งให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
6. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักเสียสละ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
7. มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย

สาขาวิชาที่เปิดสอน หลักสูตรนี้เปิดสอนในโรงเรียนมัธยมทั่วไป เฉพาะแกนวิชาบังคับที่เป็นวิชาชีพนั้น อาจเปิดสอนในสถานศึกษาเอง โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกวิชาชีพ หน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ วิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษาที่จัดสอนหลักสูตร ปวช. อยู่ นับได้ว่าเป็นก้าวใหม่ในวงการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาชีพ จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ หรือสถานประกอบการอิสระภายนอกโรงเรียนได้ (กาญจนา ธัญญะโชโต และ อารีรัตน์ วัฒนสิน 2525: 60) โดยปกติแล้วหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ต้องใช้เวลาเรียนวิชาชีพ 480 คาบ หรือ 12 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนคนหนึ่งจะเลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้นไม่จำเป็นต้องเรียนทุกสาขาวิชา นอกจากวิชาบังคับนี้แล้วนักเรียนจะต้องเลือกเรียนวิชาชีพเลือกอีก 39 หน่วยการเรียนรู้ จึงถือว่าจบหลักสูตร (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุมสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 30)

ประเภทวิชาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุมสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 30-32)

1. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

1.1 แกนวิชาชีพ ใดก็ได้

ชพ. 100	งานฝึกฝีมือ
ชพ. 101	เขียนแบบเทคนิค 1
ชพ. 102	เขียนแบบเทคนิค 2
ชพ. 103	วัสดุช่าง

1.2 วิชาชีพเลือก ใดก็ได้

วิชาช่างยนต์
วิชาช่างกลโรงงาน
วิชาช่างเชื่อมและโลหะแผ่น
วิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์
วิชาช่างไฟฟ้ากำลัง
วิชาช่างก่อสร้าง

2. ประเภทวิชาคหกรรม

2.1 แกนวิชาชีพ ใดก็ได้

คผ. 111	การตัดเย็บเบื้องต้น
คผ. 251	ความรู้เรื่องผ้า
คค. 111	โภชนาการ 1
คค. 225	อาหารครอบครัว
คค. 416	สุขวิทยาอาหาร
คค. 111	บ้านและครอบครัว
คค. 121	การเลี้ยงและอบรมเด็ก
คค. 131	ศิลปประดิษฐ์

2.2 วิชาชีพเลือก ใดก็ได้

วิชาอาหารและโภชนาการ

วิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย
วิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป

3. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

3.1 แกนวิชาชีพ ได้แก่

พช. 111	ธุรกิจทั่วไป
พช. 112	เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค
พช. 121	พิมพ์ดีดไทย 1
พช. 131	บัญชี 1
พช. 132	บัญชี 2

3.2 วิชาชีพเลือก ได้แก่

วิชาการบัญชี
วิชาการเลขานุการ
วิชาการขาย

4. ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม

4.1 แกนวิชาชีพ ได้แก่

ศป. 111	ศิลปนิยม
ศป. 121	ทฤษฎีสี
ศป. 231	ศิลปประจำชาติ
ศป. 341	องค์ประกอบศิลปะ
ศป. 351	ประวัติศิลปะ
ศป. 461	การเขียนภาพฉาย
ศป. 471	การออกแบบ-เขียนแบบ
ศป. 481	กายวิภาค

4.2 วิชาที่เลือก ได้แก่

วิชาวิจิตรศิลป์

วิชาผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง

วิชาศิลปะประยุกต์

วิชาช่างโลหะรูปพรรณ

5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม

5.1 เกษตรวิชาที่เลือก ได้แก่

กษ. 111 หลักพืชกรรม

กษ. 112 ดินและปุ๋ย

กษ. 121 หลักการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป

กษ. 131 ช่างเกษตรเบื้องต้น

กษ. 141 หลักเศรษฐศาสตร์เกษตร

กษ. 151 หลักการถนอมผลิตภัณฑ์เกษตร

กษ. 161 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 วิชาที่เลือก ได้แก่

วิชาพืชกรรม

วิชาสัตวบาล

วิชาช่างเกษตร

วิชาอุตสาหกรรมเกษตร

คุณสมบัติของผู้เรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนต้นสังกัดไม่สามารถหรือไม่มีความพร้อมที่จะเปิดสอนวิชาบังคับพื้นฐานอาชีพได้ จะสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนสารพัดช่างเพื่อโอนผลการเรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาได้ ทั้งนี้จะต้องได้รับการส่งตัวจากโรงเรียนต้นสังกัด (ไพโรจน์ บุญยะโรจน์, สัมภาษณ์)

เวลาที่เปิดสอน เวลาที่เปิดสอนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละแห่งซึ่งจะแจ้งให้โรงเรียนสารพัดช่างทราบ และขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากรผู้สอน สถานที่จำนวนนักเรียน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้า (วิวิธน์ บัวบุษชา, สัมภาษณ์)

หลักสูตรทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น อาจเปิดสอนในโรงเรียนสารพัดช่างครบทั้ง 3 หลักสูตร บางหลักสูตรก็เปิดสอนเฉพาะบางสาขาวิชาเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครูอาจารย์ผู้สอน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และจำนวนนักศึกษาของโรงเรียนสารพัดช่างแต่ละแห่ง (วิวิธน์ บัวบุษชา, สัมภาษณ์)

โรงเรียนสารพัดช่างในปัจจุบัน

โรงเรียนสารพัดช่างในปัจจุบัน สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา เปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นประเภทต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 25 ปี ได้รับความสนใจและความนิยมจากประชาชนทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ขยายโรงเรียนสารพัดช่างออกไปจัดตั้งยังแหล่งชุมชนต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้กรมอาชีวศึกษาได้รวมกับการเคหะแห่งชาติจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนที่อยู่ในชุมชนแออัด โดยการเคหะแห่งชาติได้เสนอให้ใช้ชั้นล่างของอาคารในเคหะชุมชนเปิดเป็นสถานฝึกอาชีพ กรมอาชีวศึกษาจึงได้มอบให้โรงเรียนสารพัดช่างที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเคหะชุมชนต่าง ๆ ไปเปิดสาขาของโรงเรียนขึ้นทำการสอนวิชาชีพระยะสั้นสาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (กรมอาชีวศึกษา 2525: 170) ในปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างในประเทศไทยมีเปิดทำการสอน 22 แห่ง ได้แก่ (งานศิลปหัตถกรรมอาชีวศึกษา' 29 กลุ่มสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ 11-15 มกราคม 2529 ณ บริเวณสวนอัมพร 2529: 15-16)

1. โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร ถนนบำรุงเมือง เขตป้อมปราบฯ กทม. 10100
2. โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา ถนนสี่พระยา เขตบางรัก กทม. 10500
3. โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ถนนเชียงใหม่ เขตคลองสาน กทม. 10600
4. โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง ถนนเจริญสุขุมวิท เขตบางกอกน้อย กทม. 10700
5. โรงเรียนสารพัดช่างอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000
6. โรงเรียนสารพัดช่างอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
7. โรงเรียนสารพัดช่างชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000
8. โรงเรียนสารพัดช่างสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

9. โรงเรียนสารพัดช่างเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000
10. โรงเรียนสารพัดช่างสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
11. โรงเรียนสารพัดช่างกาญจนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71000
12. โรงเรียนสารพัดช่างนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
13. โรงเรียนสารพัดช่างนราธิวาส อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000
14. โรงเรียนสารพัดช่างกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000
15. โรงเรียนสารพัดช่างนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 48000
16. โรงเรียนสารพัดช่างศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000
17. โรงเรียนสารพัดช่างลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 42000
18. โรงเรียนสารพัดช่างพิจิตร อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร 66000
19. โรงเรียนสารพัดช่างราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
20. โรงเรียนสารพัดช่างบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
21. โรงเรียนสารพัดช่างตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง 92000
22. โรงเรียนสารพัดช่างไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000

โรงเรียนสารพัดช่างทั้งหมดมีระบบการบริหารงานตามระเบียบกรมอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2529 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาแบ่งหน่วยงานออกเป็น (กรมอาชีวศึกษา 2529 ข: 2-3)

1. ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา
2. ฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา
3. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา
4. ฝ่ายวิชาการ

แต่ละฝ่ายมีผู้ช่วยผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบ และแบ่งออกเป็นงานต่าง ๆ คือ

1. ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา มี 9 งาน ได้แก่
 - 1.1 งานการเงิน
 - 1.2 งานการบัญชี
 - 1.3 งานสารบรรณ

- 1.4 งานประชาสัมพันธ์
- 1.5 งานบุคลากร
- 1.6 งานเอกสารการพิมพ์
- 1.7 งานทะเบียน
- 1.8 งานพัสดุ
- 1.9 งานอาคารสถานที่

2. ฝ่ายกิจการนักเรียน นักศึกษา มี 5 งาน ได้แก่

- 2.1 งานแนะแนวอาชีพและจัดหางาน
- 2.2 งานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา
- 2.3 งานโครงการพิเศษ
- 2.4 งานปกครอง
- 2.5 งานสวัสดิการพยาบาลและหอพัก

3. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มี 4 งาน ได้แก่

- 3.1 งานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงาน
- 3.2 งานวางแผนการศึกษาและงบประมาณ
- 3.3 งานวิจัยและพัฒนา
- 3.4 งานผลิต การค้า และส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์

4. ฝ่ายวิชาการ มีคณะวิชา แผนกวิชา และงาน โดยคณะวิชาแบ่งออกเป็น แผนกวิชา ทั้งนี้ให้สถานศึกษากำหนดให้มีคณะวิชาและแผนกวิชาตามที่เปิดสอนในสถานศึกษานั้น คงได้กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนงานนั้นแบ่งได้ 5 งาน ได้แก่

- 4.1 งานหลักสูตรพิเศษ
- 4.2 งานหลักสูตรและการสอน
- 4.3 งานสื่อการเรียนการสอน
- 4.4 งานวัดผลและประเมินผล
- 4.5 งานห้องสมุด

โรงเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนสารพัดช่างเริ่มจัดตั้งในกรุงเทพมหานครเป็นแห่งแรก ปัจจุบันมีโรงเรียนสารพัดช่างทั้งหมด 4 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร และโรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา

โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี

ประวัติและความเป็นมา โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรีในปัจจุบัน เดิมเป็นโรงเรียนช่างไม้วัดทองธรรมชาติ ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2461 แต่เนื่องจากพื้นที่คับแคบไม่สามารถขยายได้ ใน พ.ศ. 2502 กรมอาชีวศึกษาจึงได้ย้ายโรงเรียนช่างไม้วัดทองธรรมชาติ ไปตั้งที่วัดราชสิทธิาราม (วัดพลับ) และให้ชื่อว่า "โรงเรียนการช่างวัดราชสิทธิาราม" ปัจจุบันคือวิทยาลัยราชสิทธิาราม และในปีเดียวกันนี้กรมอาชีวศึกษาได้ประกาศจัดตั้ง โรงเรียนการช่างวัดทองธรรมชาติ โดยใช้สถานที่เดิมซึ่งว่างอยู่และดำเนินการสอนอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้น สังกัดกองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ต่อมาเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2509 จึงได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนการช่างวัดทองธรรมชาติ เป็นโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรีจนถึงปัจจุบันนี้ (โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 2525: 5) และเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2525 โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรีได้รับมอบหมายจากกรมอาชีวศึกษาให้ไปเปิดสาขาในบริเวณเกาะ ชุมชนคลองเตย พระโขนง กรุงเทพมหานคร ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษาและการเคหะแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงได้มีโอกาสเรียนวิชาชีพอย่างกว้างขวาง โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี สาขาชุมชนคลองเตย ได้เปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2527 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 2527: 11)

บุคลากร ในปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างธนบุรีมีบุคลากรทั้งสิ้น 77 คน คั้งมีรายละเอียดคือ (โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 2529 ข: 9-12)

ประเภทบุคลากร	ระดับการศึกษา			รวม	หมายเหตุ
	ปริญญาตรี	อนุปริญญา	ต่ำกว่า อนุปริญญา		
1. บริหาร	4	-	-	4	
2. ปฏิบัติการสอน	24	16	3	43	ลาศึกษาต่อ 1 คน
3. ส่งเสริมการศึกษา*	8	4	1	13	ลาศึกษาต่อ 1 คน และช่วยราชการ 2 คน
4. เจ้าหน้าที่และนักการ**	-	-	17	17	
รวม	36	20	21	77	

หมายเหตุ * บุคลากรประเภทส่งเสริมการศึกษา หมายถึง บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา
เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าหน้าที่เหล่านี้
มีตำแหน่งเป็นครู/อาจารย์ที่มีได้ทำการสอน

** บุคลากรประเภทเจ้าหน้าที่และนักการ หมายถึง เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด พนักงานขับรถ
ยาม นักการภารโรง เป็นต้น บุคลากรประเภทนี้บรรจุในตำแหน่งลูกจ้างประจำ
และลูกจ้างชั่วคราว

หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ปัจจุบันเปิดสอน 3
หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน 225 ชั่วโมง หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี
และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 เฉพาะแกนวิชาชีพ ดังมีรายละเอียดคือ
- หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน 225 ชั่วโมง เปิดสอนหลักสูตรนี้ปีการศึกษาละ 3 รุ่น
แต่ละรุ่นที่เปิดสอนแบ่งออกได้ดังนี้คือ (โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 2529 ข: 5)

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาช่างอุตสาหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์	ช.ย. 100	ช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน
	ช.ย. 200	ช่างซ่อมเครื่องยนต์ดีเซลและไฟฟ้ารถยนต์
	ช.ย. 300	เครื่องล่างรถยนต์
แผนกวิชาช่างวิทยุ-โทรทัศน์	ช.ว. 100	วิทยุเบื้องต้น
	ช.ว. 200	เครื่องเสียง
	ช.ว. 300	เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ
แผนกวิชาช่างไฟฟ้า	ช.พ. 100	การเดินสายไฟฟ้า
	ช.พ. 300	เครื่องกลไฟฟ้า
แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น	ช.ค. 100	ช่างเครื่องทำความเย็น
แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ	ช.ช. 100	ช่างเชื่อมโลหะเบื้องต้น
<u>คณะ วิชาคหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อผ้าสตรี	ส.ศ. 100	เครื่องแต่งกายสตรีเบื้องต้น
	ส.ศ. 200	เครื่องแต่งกายชุดสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อผ้าชาย	ส.ช. 100	เครื่องแต่งกายชายเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างเสริมสวย	ส.ส. 100	เสริมสวยเบื้องต้น
	ส.ส. 200	เสริมสวยตามสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดผม	ค.ผ. 100	ตัดผมชายเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างอาหาร-ขนม	อ.ข. 100	อาหาร-ขนมเบื้องต้น
	อ.ข. 200	อาหาร-ขนมเฉพาะอย่าง
<u>คณะ วิชาพัฒนศึกษศกรรม</u>		
แผนกวิชาบัญชี	บ.ช. 100	การบัญชีร้านค้า
แผนกวิชาพิมพ์ดีด	พ.ค. 100	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษเบื้องต้น

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาศิลปหัตถกรรม</u>		
แผนกวิชาศิลปประดิษฐ์	ศ.ป. 100	ดอกไม้ประดิษฐ์
	ศ.ป. 200	การจัดดอกไม้สด
แผนกวิชาช่างเขียนแบบและ ศิลปโฆษณา	ข.ศ. 100	เขียนแบบโฆษณา
แผนกวิชาดนตรีไทย	ค.ท. 100	ดนตรีไทย

- หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี แผนกวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2529 ได้แก่ (โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี 2529 ข: 3)

1. แผนกวิชาช่างไฟฟ้า
2. แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (เฉพาะ แผนกวิชาชีพ) ในปีการศึกษา 2529 นี้ โรงเรียนสารพัดช่างธนบุรี ได้รับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าเรียนแผนกวิชาชีพวิชาพิมพ์ดีด จากโรงเรียนวัดไตรมิตรวิทยาลัย จำนวน 60 คน (วิวัชน บัวบูชา, สัมภาษณ์)

โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง

ประวัติและความเป็นมา โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 สังกัดกองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้สถานที่ในบริเวณวัดเทพนารี แต่เดิมนั้นบริเวณนี้เคยเป็นโรงเรียนช่างไม้วัดเทพนารี ต่อมากรมอาชีวศึกษาใช้เป็นศูนย์ฝึกอบรมครูชั้โต เพื่ออบรมครูจากวิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงมีศึกษานิเทศก์มาประจำอยู่ จนกระทั่งศึกษานิเทศก์ย้ายกลับไปประจำกรมอาชีวศึกษา จึงได้เปิดเป็นวิทยาลัยการก่อสร้าง กรมอาชีวศึกษา และต่อมาวิทยาลัยการก่อสร้างได้ย้ายไปสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ในปี พ.ศ. 2514 กรมอาชีวศึกษาจึงดำริที่จะจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างนครหลวงขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประชาชนใน

การฝึกฝนอาชีพ ปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างนครหลวงตั้งอยู่ที่ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ซอย 68 แขวง บางพลัด เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา (ไพโรจน์ บุญชะโรจน์, สัมภาษณ์)

บุคลากร โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวงปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้น 62 คน มีครูพิเศษ จ้างด้วยเงินบำนาญการศึกษา 2 คน ไม่นับรวมเป็นบุคลากรของโรงเรียน บุคลากรของโรงเรียน มีดังนี้คือ (โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง 2529: ไม่มีเลขหน้า)

ประเภทบุคลากร	ระดับการศึกษา				รวม	หมายเหตุ
	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	อนุปริญญา	ต่ำกว่า อนุปริญญา		
1. บริหาร	1	2	1	-	4	ช่วยราชการ 2 คน
2. ปฏิบัติการสอน	-	22	12	5	39	
3. ส่งเสริมการศึกษา*	-	4	2	-	6	
4. เจ้าหน้าที่และนักการ**	-	-	3	10	13	
รวม	1	28	18	15	62	

หมายเหตุ * บุคลากรประเภทส่งเสริมการศึกษา หมายถึง บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ เป็นต้น ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีตำแหน่งเป็นครู/อาจารย์ที่มีได้ทำการสอน

** บุคลากรประเภทเจ้าหน้าที่และนักการ หมายถึง เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด พนักงานขับรถ ยาม นักการภารโรง เป็นต้น บุคลากรประเภทนี้บรรจุในตำแหน่งลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว

หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวงปัจจุบันเปิดสอนเพียง 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 225 ชั่วโมง และหลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี คำนี รายละเอียดคือ

- หลักสูตรวิชาที่พระยศชั้น 225 ชั่วโมง หลักสูตรนี้เปิดสอนปีการศึกษาละ 3 รุ่น แต่ละรุ่นมี
แผนกวิชาและ รหัสวิชาที่เปิดสอนแบ่งออกได้เป็น (ไฟโรจน์ บุดยะโรจน์, สัมภาษณ์)

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาช่างอุตสาหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์	ช.ย. 100	ช่างซ่อมเครื่องยนต์แกสโซลีน
	ช.ย. 200	ช่างซ่อมเครื่องยนต์ดีเซลและ ไฟฟ้าในรถยนต์
	ช.ย. 300	เครื่องกลางรถยนต์
	ช.ย. 400	การซ่อมทั่วไป ในรถยนต์
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์เล็ก และมอเตอร์ไซค์	ช.ล. 100	ช่างเครื่องยนต์มอเตอร์ไซค์
	ช.ล. 200	ช่างเครื่องยนต์แกสโซลีน-ดีเซล เล็ก
แผนกวิชาช่างวิทยุ-โทรทัศน์	ช.ว. 100	วิทยุเบื้องต้น
	ช.ว. 200	เครื่องเสียง
	ช.ว. 300	เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ
แผนกวิชาช่างไฟฟ้า	ช.ฟ. 100	การเดินสายไฟฟ้า
	ช.ฟ. 200	เครื่องกำเนิดและหม้อแปลงไฟฟ้า
	ช.ฟ. 300	เครื่องกลไฟฟ้า
แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น	ช.ค. 100	ช่างเครื่องทำความเย็น
แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ	ช.ช. 100	ช่างเชื่อมโลหะ เบื้องต้น
	ช.ช. 200	ช่างเชื่อมโลหะ ขั้นสูง
แผนกวิชาช่างไม้ครุภัณฑ์	ช.ม. 100	ช่างไม้ครุภัณฑ์
แผนกวิชาช่างซ่อมนาฬิกา	ช.ฟ. 100	ช่างซ่อมนาฬิกาพื้นฐาน
	ช.ฟ. 200	ช่างซ่อมนาฬิกาแบบกลไก
	ช.ฟ. 300	ช่างซ่อมนาฬิกาแบบอิเล็กทรอนิกส์

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาคหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อสตรี	ส.ค. 100	เครื่องแต่งกายสตรีเบื้องต้น
	ส.ค. 200	เครื่องแต่งกายสตรีชุดสมัยนิยม
	ส.ค. 300	เครื่องแต่งกายสตรีโอกาสพิเศษ
	ส.ค. 400	เครื่องแต่งกายชุดชั้นในสตรี
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อชาย	ส.ช. 100	เครื่องแต่งกายชายเบื้องต้น
	ส.ช. 200	เครื่องแต่งกายชายชุดสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างเสริมสวย	ส.ส. 100	เสริมสวยเบื้องต้น
	ส.ส. 200	เสริมสวยตามสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดผม	ค.ผ. 100	ตัดผมชายเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างอาหาร-ขนม	อ.ช. 100	อาหาร-ขนมเบื้องต้น
<u>คณะ วิชาพาณิชยกรรม</u>		
แผนกวิชาบัญชี	บ.ช. 100	การบัญชีร้านค้า
	บ.ช. 200	บัญชีกิจการพิเศษและทางหุ้นส่วน
	บ.ช. 300	บัญชีบริษัทจำกัดและต้นทุนโรงงาน
แผนกวิชาพิมพ์ดีด	พ.ค. 100	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษเบื้องต้น
	พ.ค. 200	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษขั้นปฏิบัติการ

- หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี แผนกวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2529

นี้ได้แก่

1. แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์
2. แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์

โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร

ประวัติและความเป็นมา โรงเรียนสารพัดช่างพระนครได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2504 โดยกองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างขึ้นในเขตพระนครธนบุรี เริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2503 (รายงานโรงเรียนสารพัดช่างพระนคร พ.ศ. 2515 2515: 1) ทั้งนี้จัดตั้งขึ้นในบริเวณโรงเรียนการช่างวัดสระเกศเดิม และมีนายวิเวก ปางพิพิงค์ เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร 2524: 1) เปิดดำเนินการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นแขนงต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็จัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่างขึ้นใน กองส่งเสริมอาชีพก็ได้จัดตั้งหน่วยฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่ออกไปตามชุมชนในสวนภูมิภาค และได้รับความช่วยเหลือจากยูเอสเอ็ม (USOM) ทำให้จำนวนหน่วยฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ปัญหาในการส่งกำลังบำรุง ประกอบกับโรงเรียนสารพัดช่างพระนครมั่นคงแล้ว กองส่งเสริมอาชีพจึงมอบให้โรงเรียนสารพัดช่างพระนครเป็นศูนย์กลางให้กับหน่วยฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่ จนกระทั่งหน่วยฝึกฝนอาชีพ ย้ายไปสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (รายงานโรงเรียนสารพัดช่างพระนคร พ.ศ. 2515 2515: 1) ปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างพระนคร ตั้งอยู่ที่ถนนบำรุงเมือง แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพมหานคร และจากโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษาธิการกับกระทรวงมหาดไทย โรงเรียนสารพัดช่างพระนครได้รับมอบหมายจากกรมอาชีวศึกษาธิการไปเปิดสาขาที่ชุมชนห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร สาขาชุมชนห้วยขวาง (โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร 2529 ก: ไม่มีเลขหน้า)

บุคลากร โรงเรียนสารพัดช่างพระนครปัจจุบันมีบุคลากรทั้งสิ้น 122 คน ดังนี้ รายละเอียดคือ (โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร 2529 ข: ไม่มีเลขหน้า)

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาช่างอุตสาหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์	ช.ย. 100	ช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน
	ช.ย. 200	ช่างซ่อมเครื่องยนต์ดีเซลและไฟฟ้ารถยนต์
	ช.ย. 300	เครื่องล่างรถยนต์
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์เล็ก และมอเตอร์ไซค์	ช.ล. 100	ช่างเครื่องยนต์มอเตอร์ไซค์
แผนกวิชาช่างวิทยุ-โทรทัศน์	ช.ว. 100	วิทยุเบื้องต้น
	ช.ว. 200	เครื่องเสียง
	ช.ว. 300	เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ
แผนกวิชาช่างไฟฟ้า	ช.ฟ. 100	การเดินสายไฟฟ้า
	ช.ฟ. 200	เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
	ช.ฟ. 300	เครื่องกลไฟฟ้า
แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น	ช.ค. 100	ช่างเครื่องทำความเย็น
	ช.ค. 200	ช่างเครื่องปรับอากาศ
แผนกวิชาช่างกลโรงงาน	ช.ก. 100	ช่างกลโรงงานเบื้องต้น
	ช.ก. 200	ช่างกลโรงงานขั้นสูง
แผนกวิชาช่างก่อสร้าง	ก.ส. 100	ช่างอิฐฉาบปูน
	ก.ส. 400	ช่างก่อสร้าง
แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ	ช.ช. 100	ช่างเชื่อมโลหะเบื้องต้น
	ช.ช. 200	ช่างเชื่อมโลหะขั้นสูง
แผนกวิชาช่างเขียนแบบก่อสร้าง	ช.ส. 100	งานเขียนแบบก่อสร้างเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างพิมพ์	ช.พ. 100	ช่างพิมพ์ออฟเซตสี่เดี่ยวน
	ช.พ. 200	ช่างพิมพ์ออฟเซตสองสี

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
	ช.พ. 300	ช่างเทคนิคพิมพ์แบบกลไก
	ช.พ. 400	ช่างเทคนิคพิมพ์แบบอัตโนมัติ
	ช.พ. 500	ช่างเรียงพิมพ์
<u>คณะ วิชาเกษตรกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อสตรี	ส.ศ. 100	เครื่องแต่งกายสตรีเบื้องต้น
	ส.ศ. 200	เครื่องแต่งกายสตรีชุดสมัยนิยม
	ส.ศ. 300	เครื่องแต่งกายสตรีโอกาสพิเศษ
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อชาย	ส.ช. 100	เครื่องแต่งกายชายเบื้องต้น
	ส.ช. 200	เครื่องแต่งกายชายสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างเสริมสวย	ส.ส. 100	เสริมสวยเบื้องต้น
	ส.ส. 200	เสริมสวยตามสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดผม	ค.ผ. 100	ตัดผมชายเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างอาหาร-ขนม	อ.ข. 100	อาหาร-ขนมเบื้องต้น
<u>คณะ วิชาพาณิชยกรรม</u>		
แผนกวิชาบัญชี	บ.ช. 100	การบัญชีร้านค้า
	บ.ช. 200	บัญชีกิจการพิเศษและทางหุ้นส่วน
	บ.ช. 300	บัญชีบริษัทจำกัดและต้นทุนโรงงาน
แผนกวิชาพิมพ์ดีด	พ.ค. 100	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษเบื้องต้น
	พ.ค. 200	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษขั้นปฏิบัติงาน
<u>คณะ วิชาศิลปหัตถกรรม</u>		
แผนกวิชาศิลปประดิษฐ์	ศ.ป. 100	ดอกไม้ประดิษฐ์
	ศ.ป. 200	การจัดดอกไม้สด

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
	ศ.ป. 300	เครื่องหนัง
	ศ.ป. 400	งานพิมพ์-พิมพ์ย้อมสีผ้าและงานหล่อ
แผนกวิชาช่างภาพ	ช.ภ. 100	ช่างภาพขาวดำ
แผนกวิชาช่างเขียนแบบและ ศิลปโฆษณา	ช.ศ. 100	เขียนแบบโฆษณา
แผนกวิชาดนตรีสากล	ค.ค. 100	วิชาดนตรีสากล

- หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี แผนกวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2529 นี้ ได้แก่ (ไฟโรจน์ บุณยะโรจน์, สัมภาษณ์)

1. แผนกวิชาช่างไฟฟ้า
2. แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์
3. แผนกวิชาอิเล็กทรอนิกส์

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (เฉพาะ แผนกวิชาชีพ) ในปีการศึกษา 2529 โรงเรียนสารพัดช่างพระนครได้รับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าเรียนแผนกวิชาชีพ ได้แก่ วิชาพิมพ์ดีดจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย จำนวน 84 คน และวิชาฝึกฝีมือเบื้องต้นจากโรงเรียนวัดสระเกศ จำนวน 175 คน

โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา

ประวัติและความเป็นมา โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยาในปัจจุบันนี้ เดิมเป็นโรงเรียนพัฒนการวัดแก้วฟ้าล่าง ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2459 ตั้งอยู่ในบริเวณวัดแก้วแจ่มฟ้า (วัดแก้วฟ้าล่าง) ถนนสี่พระยา จนกระทั่งใน พ.ศ. 2493 กรมอาชีวศึกษามีคำสั่งให้เปิดเป็นโรงเรียนการช่างพระนคร สังกัดกองโรงเรียนการช่าง กรมอาชีวศึกษา และต่อมาได้โอนไปสังกัดกองส่งเสริมอาชีพ กรมอาชีวศึกษา ดำเนินการสอนตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2503 เป็นต้นมา (โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา 2527: 3) ต่อมาใน พ.ศ. 2513 กองส่งเสริมอาชีพได้รับเงินงบประมาณเพื่อเป็นค่าก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ เนื่องจากอาคาร

หลังเค็มชำรุดทรุดโทรมมาก ครู/อาจารย์ที่รับราชการประจำอยู่ในโรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา จึงย้ายไปสอนเป็นการชั่วคราวที่โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร และบางคนไปอบรมวิชาที่พ่วง ประเภทเพื่อเตรียมตัวเปิดสอนในวิชาที่พอไป จนกระทั่ง พ.ศ. 2514 อาคารเรียนหลังใหม่ เสร็จเปิดทำการสอนได้ ประกอบกับโรงเรียนการช่างพระนครเปิดสอนหลักสูตรวิชาสี่พระยาชั้น ประเภทต่าง ๆ มานานจนได้รับความสนใจและความนิยมจากประชาชนทั่วไปนับแต่ก่อตั้งเป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่า สถานศึกษาแห่งนี้เปิดสอนวิชาที่พหุสาขาต่าง ๆ หลายวิชา ด้ยกันตามหลักสูตรวิชาสี่พระยาชั้น เช่นเดียวกับโรงเรียนสารพัดช่างอื่น ๆ ควรจะได้เปลี่ยนชื่อ เสียใหม่ให้เหมาะสม ดังนั้นจึงได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนการช่างพระนครเป็น โรงเรียนสารพัดช่าง สี่พระยา ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 (โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา 2529 ก: 1) ต่อมาใน พ.ศ. 2524 กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา ได้มอบหมายให้โรงเรียน สารพัดช่างสี่พระยาปรับปรุงซ่อมแซมวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมลออ เพื่อจัดการศึกษาหลักสูตร วิชาสี่พระยาบริการแก่ประชาชน มีลักษณะเป็นสาขาของโรงเรียน เปิดทำการสอนรุ่นแรก ในปี พ.ศ. 2525 ใช้ชื่อว่า โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา สาขาเอี่ยมลออ และใน พ.ศ. 2526 ได้เปิดสาขาอีกแห่งหนึ่งที่เกาะชุมชนบอนไถ แขวงคลองเตย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษาและการเคหะแห่งชาติ ชื่อว่า โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา สาขาชุมชนบอนไถ (โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา 2529 ก: 2-3)

บุคลากร ปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยามีบุคลากรทั้งสิ้น 82 คน ดังมี รายละเอียด คือ (โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา 2529 ก: 10-16)

ประเภทของบุคลากร	ระดับการศึกษา			รวม	หมายเหตุ
	ปริญญาตรี	อนุปริญญา	ต่ำกว่า อนุปริญญา		
1. บริหาร	4	-	-	4	ลาศึกษาต่อ 3 คน ช่วยราชการ 1 คน เกษียณ 1 คน
2. ปฏิบัติการสอน	32	16	6	54	
3. ส่งเสริมการศึกษา*	5	1	-	6	
4. เจ้าหน้าที่และนักการ**	1	2	15	18	
รวม	42	19	21	82	

หมายเหตุ * บุคลากรประเภทส่งเสริมการศึกษา หมายถึง บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ เป็นต้น ทั้งนี้เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีตำแหน่งเป็นครู/อาจารย์ที่มีใบทำการสอน

** บุคลากรประเภทเจ้าหน้าที่และนักการ หมายถึง เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด พนักงานขับรถ ยาม นักการภารโรง เป็นต้น บุคลากรประเภทนี้บรรจุในตำแหน่งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว

หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน ปัจจุบันโรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา เปิดสอน 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 225 ชั่วโมง หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 เฉพาะแกนวิชาชีพ ดังมีรายละเอียด คือ

- หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 225 ชั่วโมง หลักสูตรนี้ เปิดสอนเป็นหลัก ปีการศึกษาละ 3 รุ่น แต่ละรุ่นมีแผนกวิชาและรหัสวิชาที่เปิดสอน แบ่งออกได้เป็น (โรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา 2529 ข: ไม่มีเลขหน้า)

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
<u>คณะ วิชาช่างอุตสาหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์	ช.ย. 100	ช่างซ่อมเครื่องยนต์แก๊สโซลีน
	ช.ย. 200	ช่างซ่อมเครื่องยนต์ดีเซล-ไฟฟ้าในรถยนต์
	ช.ย. 300	เครื่องกลางรถยนต์
แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์เล็ก และมอเตอร์ไซค์	ช.ล. 100	ช่างเครื่องยนต์มอเตอร์ไซค์
แผนกวิชาช่างวิทยุ-โทรทัศน์	ช.ว. 100	วิทยุเบื้องต้น
	ช.ว. 200	เครื่องเสียง
	ช.ว. 300	เครื่องรับโทรทัศน์ขาวดำ
แผนกวิชาช่างไฟฟ้า	ช.ฟ. 100	การเดินสายไฟฟ้า
	ช.ฟ. 300	เครื่องกลไฟฟ้า
แผนกวิชาช่างเครื่องทำความเย็น	ช.ค. 100	ช่างเครื่องทำความเย็น
แผนกวิชาช่างเชื่อมโลหะ	ช.ช. 100	ช่างเชื่อมโลหะเบื้องต้น
แผนกวิชาช่างซ่อมจักรเย็บผ้า	ช.จ. 100	งานซ่อมจักรทั่วไป
<u>คณะ วิชาคหกรรม</u>		
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อสตรี	ส.ต. 100	เครื่องแต่งกายสตรีเบื้องต้น
	ส.ต. 200	เครื่องแต่งกายสตรีชุดสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดเสื้อชาย	ส.ช. 100	เครื่องแต่งกายชายเบื้องต้น
	ส.ช. 200	เครื่องแต่งกายชายชุดสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างเสริมสวย	ส.ส. 100	เสริมสวยเบื้องต้น
	ส.ส. 200	เสริมสวยตามสมัยนิยม
แผนกวิชาช่างตัดผม	ต.ผ. 100	ตัดผมชายเบื้องต้น

คณะ / แผนกวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา
แผนกวิชาช่างอาหาร-ขนม	อ.ช. 100	อาหาร-ขนมเบื้องต้น
<u>คณะ วิชาพัฒนศึกษการ</u>		
แผนกวิชาบัญชี	บ.ช. 100	การบัญชีร้านค้า
	บ.ช. 200	บัญชีกิจการพิเศษและทางหุ้นส่วน
แผนกวิชาพิมพ์ดีด	พ.ค. 100	พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษเบื้องต้น
<u>คณะ วิชาศิลปหัตถกรรม</u>		
แผนกวิชาศิลปประดิษฐ์	ศ.ป. 100	ดอกไม้ประดิษฐ์
	ศ.ป. 400	งานเพนท์-พิมพ์ย้อมสีและงานหล่อ
แผนกวิชาช่างภาพ	ช.ภ. 100	ช่างภาพขาวดำ
แผนกวิชาช่างเขียนแบบและ ศิลปโฆษณา	ช.ศ. 100	เขียนแบบโฆษณา

- หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ 1 ปี แผนกวิชาที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2529 ได้แก่ (โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยา 2529 ก: 6)

1. แผนกวิชาช่างเครื่องยนต์
2. แผนกวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (เฉพาะ แผนกวิชาชีพ) ในปีการศึกษา 2529 โรงเรียนสารพัดช่างสี่พระยาได้รับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัดสุทธิวราราม เข้าเรียนวิชาฝึกฝีมือเบื้องต้น จำนวน 96 คน